

ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

УДК 327

ВПЛИВ ПОЛІТИКИ США НА ГЕОПОЛІТИЧНУ СТРУКТУРУ БЛИЗЬКОГО СХОДУ

Коппель О. А.

Доктор історичних наук, професор кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Гаспарян А. Л.

Магістр Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Анотація. Досліджується вплив політики США на геополітичну структуру Близького Сходу. Аналізуються основні тенденції регіонального розвитку та вплив політики Вашингтона на конфігурацію сил в близькосхідному регіоні, особливо у контексті глобалізаційних процесів. У якості основних факторів американської зацікавленості регіоном виділяються наступні: джерело енергоресурсів, важливий геостратегічний транзитний вузол, а також наявність важливих інтересів національної безпеки США, враховуючи союзницькі відносини з рядом країн регіону. Виокремлюються ідеї укрупнення геополітичних просторів, зокрема, прагнення трансформувати геополітичну уяву з Близького Сходу на «Великий Близький Схід». Помітною тенденцією останніх років є зменшення зацікавленості США даним регіоном. Насамперед, мова йде про «стратегічний поворот» зовнішньої політики США в сторону Азії – «pivot to Asia», проте це не свідчить про згортання американського впливу з близькосхідного регіону. Очевидно, що при зменшенні впливу США у регіоні, поступово зростають лідерські амбіції регіональних гравців (Іран, Саудівська Аравія, Ізраїль, Туреччина). Таким чином, реконфігурація відносин та зростання нестабільності призводить до дестабілізації та більшої поляризації близькосхідного регіону. Разом з тим, подібні процеси регіонального рівня демонструють контури нової системи міжнародних відносин – поліцентричної. Такі проблеми, як-от ситуація навколо сирійського питання, палестино-ізраїльський конфлікт, іранська ядерна програма та спроможність американців балансувати між союзниками покажуть, наскільки ефективною буде у подальшому політика США в регіоні та як дана активність (пасивність) впливає на регіональний баланс сил.

Ключові слова: США, Близький Схід, геополітика, Розширений Близький Схід, Ізраїль, Іран, Сирія, Саудівська Аравія.

Постановка проблеми. Геополітична структура світу – це основний об'єкт геополітики, що виникає завдяки взаємодії силових полів (простір, що контролюється певним суб'єктом). Глибинні трансформаційні процеси на Близькому Сході супроводжуються кардинальними змінами у геополітичній конфігурації регіону, що безпосередньо впливає на геополітичну структуру світу в цілому. Увага акцентується на основних мотивах та практичних моментах у політиці США на Близькому Сході, які так чи інакше впливають на конфігурацію сил на регіональному рівні. Політичні зміни в близькосхідному регіоні пов'язані також з внутрішніми проблемами: насамперед, це авторитарні режими, релігійні розбіжності, ісламський екстремізм, надмірні військові витрати, імпорту зброї, незадоволення суспільств умовами існування, а на політичному рівні – відсутність єдиного

політичного проекту, який міг би консолідувати гравців на Близькому Сході. Очевидно, що дисфункціональність внутрішніх елементів регіону використовується більш впливовими зовнішніми акторами, зокрема, США. Тому, саме політикою позарегіональних гравців здебільшого визначається динаміка розвитку відносин між країнами близькосхідного регіону.

Мета статті – з'ясувати, яким чином політика США впливає на геополітичну структуру близькосхідного регіону.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченню геополітичної структури Близького Сходу присвячено велику увагу як іноземними дослідниками, так і вітчизняними, з огляду на тенденції регіонального розвитку. Серед іноземних дослідників слід виділити таких науковців: З. Бжезинський, Р. Сатлофф, С. Чагаптай, П. Ханна, Дж. Йоффе, М. Сінгх, С. Кінзер, Ф. Леверетт, С. Хендерсон, Р. Райт, В.Дергачов, Б. Долгов, О. Кузнецов. У плеяді вітчизняних дослідників варто згадати: Коппель О. А., Скорохода Ю. С., Захарченко А. М., Воловича О. О., Нагайчука В. І. Окрім того, під редакцією Б. О. Парахонського у 2008 році вийшла колективна монографія «Близький Схід: міжнародна безпека, регіональні відносини та перспективи для України».

Однак, вплив американської політики на конфігурацію сил в регіоні не втрачає актуальності та підлягає новому осмисленню.

Основні результати дослідження. Вплив політики США (чи-то позитивний, чи-то деструктивний) на близькосхідний регіональний баланс сил можна характеризувати з урахуванням наявності наступних складових:

- прагнення отримувати контроль над джерелами й шляхами транспортування енергетичних ресурсів;
- вся нафтогазова торгівля будується на доларових трансакціях, а тому існує залежність від монетарної політики США;
- наявність інтересів національної безпеки США в регіоні: безпека Ізраїлю, боротьба з тероризмом та захисті регіональних союзників і партнерів;
- запобігання посиленню ролі потенційних суперників (зовнішніх і внутрішніх) США у регіоні: Росії, Китаю, Ірану, Туреччини;
- прагнення трансформувати геополітичну уяву з Близького Сходу на «Великий Близький Схід»; «соціальна трансформація суспільства» та демократизація «Великого Близького Сходу»;
- діяльність західних культурних, інформаційних, дослідницьких, оборонних та розвідувальних аналітичних центрів;
- потреба продажу зброї в регіоні, так як економіка США зав'язана на військово-промисловому комплексі і виробництві-продажі зброї;
- матеріальна підтримка так званих «демократично орієнтованих» країн регіону, недержавних організацій чи ЗМІ з метою поширення універсальних (західних) культурних цінностей;
- тенденція щодо погіршення відносин з союзниками в регіоні та деструктивні наслідки даного процесу; ймовірність переформатування альянсів в регіоні.

Говорячи про основні фактори, які викликають зацікавленість регіоном з боку провідних гравців міжнародних відносин, зокрема США, слід виділити наступні: по-перше, це джерело енергоресурсів, – враховуючи світову тенденцію: зменшення ресурсів – збільшення потреб, важливість регіону зрозуміла, адже США наразі імпортують нафту в обсязі 55% (до 2025 року – це буде 70%), враховуючи, що на Саудівську Аравію (22,3%), Іран, Ірак, Кувейт, Бахрейн, Катар, ОАЕ припадає 66% світових ресурсів нафти; Іран і

Катар обіймають 2 і 3 сходинки за газом після Росії) [1]; по-друге, важливий геостратегічний транзитний вузол – розташування на перетині інших континентів: Африка, Європа, Азія окрім того країни омиваються Середземним, Чорним, Каспійським і Червоним морями, Перською затокою, Аравійським морем і Індійським океаном; по-третє, варто згадати про Перську затоку і, зокрема, Ормузьку протоку (якою проходять 30-40% світової нафти, щоденно близько 17 млн. барелів). В інтересах США оточити протоку маріонетковими державами, які б у той же час не змогли претендувати на статус регіональних держав: вільний Курдистан дозволить послабити Туреччину, Ірак і частково Іран, а Белуджистан – Пакистан і Афганістан. Стратегічна важливість робить Ормузьку протоку «найважливішою нафтовою геостратегічною точкою» [2]. Враховуючи, що вся нафтогазова торгівля будується на доларових трансакціях, існує залежність від монетарної політики США (за рахунок домінування США у світовій фінансовій системі). Разом з тим треба виділити тенденцію зменшення інвестування у нестабільну зону Близького Сходу, коли мова йде про енергетичні ресурси регіону. Це також пов'язано з так званим «сланцевим бумом» (видобуток сланцевого газу та нафти) в США і альтернативними та більш привабливими регіонами для видобутку ресурсів, зокрема, Африка, АТР. Останнім часом занадто активно почали говорити про «енергетичну незалежність» та самодостатність США (форсайт робиться з розрахунком на те, що вже в 2020 році американці зможуть забезпечити власні енергетичні потреби), в усякому разі – скорочення розриву між попитом та пропозицією. Цим фактором диктуються і певні зсуви у зовнішній політиці країни, зокрема, в близькосхідному напрямку. Проте, як зазначив колишній радник президента з національної безпеки (жовтень 2010 – червень 2013 рр.) Томас Донілон, енергетичне питання не свідчить про відхід США від близькосхідного регіону, адже американці там мають інші важливі інтереси національної безпеки: безпека Ізраїлю, боротьба з тероризмом та історична роль США як стабілізуючого в захисті регіональних союзників і партнерів [3]. Очевидно, що цей регіон являється поясом нестабільності, а тому може безпосередньо впливати на політику великих держав.

Відомий американський політолог Збігнев Бжезинський у книзі «Стратегічне бачення: США і криза глобальної могутності» [4, с. 46-47] 2012 р., зокрема, в частині про геополітичну ситуацію у світі до 2025 року поряд з геополітично вразливими державами виділяє Великий Близький Схід: на фоні існуючих тенденцій, у даному регіоні послаблення позицій США сприяє зростанню частоти, кількості та інтенсивності регіональних конфліктів. Усе свідчить про те, що якщо лідерство Америки переживає кризу й послаблюється, це неодмінно чинить деструктивний вплив на міжнародні відносини в регіоні Близького Сходу. З іншої сторони, Америка стала мішенню тероризму, тому що ісламські релігійні екстремісти зосередили свою ненависть на дану країну як ворога своєї релігії. Дослідник у свій час писав про політичні шахи, але сьогодні більш за все варто говорити про нову гру, де головною перемогою виступає контроль над джерелами й шляхами транспортування енергетичних ресурсів. З. Бжезинський застерігав, що геополітика перейшла від регіонального до глобального масштабу, де Євразійський континент виступає в якості центральної основи для встановлення глобальної першості. Тому, США, щоб зберегти своє панування в Євразії, повинні запобігти посиленню ролі потенційних суперників, таких як Росія, Китай, Іран і Туреччина [5, с. 2].

Якщо звернути увагу на те, яке місце у США на концептуальному рівні відводиться близькосхідному регіону, то стає зрозуміло, наскільки стратегічно важливим він є для геополітичних цілей США, адже «у Сполучених Штатів є важливі інтереси на Великому Близькому Сході: починаючи від співробітництва з дружніми державами, зміцнення де-

мократії й закінчуючи боротьбою з тероризмом і інтеграцією регіону в глобальні ринки» [6, с. 24], – так зазначається у Стратегії національної безпеки США від 2010 року. Очевидно, що не завжди те, що проголошується на доктринальному рівні, може співпадати з фактичною політикою та реальними цілями держави.

Помітним аспектом американської політики виступає матеріальна підтримка так званих «демократично орієнтованих» країн регіону, недержавних організацій чи ЗМІ шляхом надання економічної допомоги державам з подальшим переходом до поширення універсальних (західних) культурних цінностей. Поява культурних, інформаційних (враховуючи панування США у формуванні інформаційних потоків) та дослідницьких центрів ставить за мету вербування агентів, котрі проникають до структур влади. Доволі специфічною є зацікавленість регіоном американськими оборонними та розвідувальними аналітичними центрами.

Власне кажучи, після розпаду СРСР однією із завдань зовнішньої політики США було переформатування Близького Сходу з метою розколу пострадянського геополітичного простору шляхом включення Південного Кавказу до близькосхідного регіону [7], що дає основу говорити про перші ідеї укрупнення геополітичних просторів. Безпосереднім прикладом вказаної тези є вплив США на геополітичну структуру Близького Сходу шляхом прагнення трансформувати геополітичну уяву з Близького Сходу на «Великий Близький Схід» (кінець 2003 року). Це пояснюється американським стереотипом про поширення демократичних цінностей, громадянського суспільства та боротьбу з ісламським тероризмом, що має вітатися будь-якою нацією. А безпека і гегемонія США має забезпечуватися шляхом поширення військово-політичної сили США у близькосхідному регіоні, особливо після подій 9/11, які призвели до ідентифікації ворогів і загроз США [8, с. 14]. В американському проекті під назвою «Великий Близький Схід» саме соціальна дестабілізація суспільства у країнах регіону має стати першою сходинкою у закріпленні тут впливу США. Згодом відбувається перманентний процес зміни влади в умовах нестабільної ситуації у суспільстві, що є досить хитким та вразливим. Це так би мовити «соціальна трансформація суспільства», після якої держави можуть вважатися «демократичними», адже підконтрольні США і західному управлінню й таким чином створюють буферну зону, що дає змогу США й надалі реалізувати свої амбітні геополітичні цілі в Азії [9]. Не факт, що нові політичні режими, які з'являться, будуть однозначно прозахідними, але і у такому разі чиниться вплив на конфігурацію сил на Близькому Сході, що безпосередньо впливає на геополітичну структуру світу в цілому [10]. Зрештою, вказані процеси перетворюють Близький Схід в зону дроблення й сектор нестабільності та дозволяють розчленити регіон. Особливо в контексті глобалізаційних процесів актуальною є теза про те, що глобалізація трактується Вашингтоном як право втручатися у внутрішні справи з метою послаблення державності або взагалі знищення їхнього суверенітету, що дає змогу говорити про «неоколоніальну» політику США на Близькому Сході. Це свідчить про стратегію позбуття політичної суб'єктності потенційно значущих акторів, які були спроможні проводити незалежний курс у регіоні та вплинути на баланс сил [11]. Так, можна згадати про арабські революції, які мали внутрішній імпульс, а згодом відбувалися під лозунгом «демократизації Великого Близького Сходу» та зрештою призвели до дестабілізації регіону. Окрім того, у новій стратегії національної безпеки США особлива роль відводиться мережевим технологіям: саме Інтернет-технології і соціальні мережі (у випадку з арабською весною – Facebook і Twitter) стали інструментом підготовки «мережових революцій», що призвело до перетворення регіону у зону «керованого хаосу» (або «керованої нестабільності») з посиленням ролі ісламістських груп, які виступають проти

конкурентів США у регіоні – Росії, КНР, ЄС тощо. Відтак, створення і штучне підтримання нестабільних внутрішньополітичних ситуацій у країнах регіону відбувається також з метою зменшення домінування зовнішньої сили й обмеження постачання вуглеводнів до ЄС, Японії і азійських країн, насамперед у Китай та Індію [12], аби отримати контроль над енергетичними ресурсами.

Загалом, повстання ослабили авторитарні держави в регіоні й відсунули Єгипет від інших супротивників: Туреччина, Іран і Саудівська Аравія конкурують з тим, щоб встановити новий регіональний порядок. Й тут все залежить від того, які фінансові чи політичні важелі будуть використовуватися сторонами для закріплення нової конфігурації [13]. В усякому випадку, це свідчить про зростання конфліктного потенціалу в регіоні та намагання амбітними акторами заповнити «вакуум». Наукові співробітники Вашингтонського інституту близькосхідної політики Сонер Чагаптай і Параг Ханна зазначають, що «подібно до того, як Перша світова війна трансформувала Близький Схід, коли були створені національні держави, «Арабська весна» призвела до появи трьохосової структури регіональної системи: вісь турецько-курдсько-мусульманського братства, ірано-шиїтська вісь і вісь Саудовсько-Аравійська й pro-status quo монархій» [13]. Інший експерт, Джордж Йоффе (професор Кембріджського університету, заступник директора Інституту світової політики, Лондон) вважає, що на регіональному рівні мова йде про те, що країни мають сформувані дві дуги [14, с. 7-8]: 1) шиїтська (у 2006 році названа Тоні Блером «дугою екстремізму») за участі Ірану, Сирії, Хізбалли в Лівані і шиїтського Іраку; та 2) сунітська «дуга поміркованості», що об'єднує країни Ради співробітництва арабських держав Перської затоки і Йорданію під керівництвом Саудівської Аравії. Єгипет знаходиться між двома дугами з тяжінням до другої (враховуючи фінансову допомогу, що отримує від сунітів Перської затоки). Тут особливо важливими є суперництво Іран-Саудівська Аравія в Затоці і поява сунітської альтернативи з боку Єгипту. Говорячи про конфліктні зони даного регіону, Йоффе акцентує увагу на два основні – іранська ядерна програма та громадянська війна в Сирії, які залучають інших регіональних гравців до проблем. Тому, власне, їх було названо «другою арабською холодною війною» (перша – в 1960 році Саудівська Аравія і союзники проти Єгипту з питання громадянської війни в Північному Ємені). З іншої сторони, в інтересах США, аби конфлікти локального рівня набували регіональних рис і, таким чином, відволікали світове співтовариство від внутрішніх проблем західного світу.

Геополітиком Л. Савіним висловлюється точка зору, що для закріплення американського контролю у близькосхідному регіоні потрібно знищити союз Іран – Сирія – Хезбалла як потенційну загрозу [15]. Падіння Сирії дає можливість атакувати Іран з виходом до Каспійського моря з нафтовими родовищами та до Перської затоки, а дестабілізація Центральної Азії і Кавказу має призвести до так званої «дуги війни» від Алжиру до КНР [16]. Проте, іншим варіантом може бути зміна формату відносин з Іраном, а саме зробити ставку на Тегеран як головну регіональну державу та головного геополітичного гравця, навколо якого власне і буде формуватися нова конфігурація векторів впливу. Особливо це актуально у контексті президентських виборів в Ірані та приходу до влади Хасана Роухані, котрого часто називають «прозахідним» лідером, реформатором, який готовий «відкрити» іранську економіку для іноземних інвесторів, що особливо зацікавлює США. У нинішніх умовах Вашингтон і ЄС переглянули свої претензії щодо іранської ядерної програми та скасували санкції проти Ірану, адже в листопаді 2013 року у Женеві 5 постійним членам РБ ООН і Німеччині вдалося попередньо домовитися з Тегераном щодо обмеження ядерної програми ІРІ в обмін на послаблення економічних санкцій з боку західних країн. Разом з тим було визначено, що Іран має право на мирну ядерну програму, про що сторони мають

домовлятися вже починаючи з наступних раундів переговорів. Таким чином, існує можливість остаточно вирішити дане питання та укласти всеохоплюючу домовленість про мирний розвиток ядерної програми ІРІ. В цілому, протягом перших років президентства Б.Обами основний акцент робився на іранську ядерну програму і ефективність діяльності американського глави держави на Близькому Сході мала визначатися саме можливістю протистояти та запобігти набуттю ядерної зброї Іраном [17].

Говорячи про союзників США, наприклад, Туреччину, Ізраїль, монархії Перської затоки тощо, слід сказати про використання Вашингтоном останніх для безпосереднього впливу на інших гравців у регіоні. Проте, як відомо, вічних союзників не буває, що стоється моментів розходжень у позиціях сторін: свідченням такої тези може бути приклад навколо ситуацій в Ірані та Сирії й відносини між США та союзниками (Ізраїль, Саудівська Аравія). Подібно до проблем у білатеральній взаємодії США – Саудівська Аравія з приводу Сирії, помітне погіршення можна спостерігати у відносинах США – Ізраїль з іранського питання (також палестинське питання), адже ізраїльська сторона виступає за повну ліквідацію іранської ядерної програми, тоді як американська за те, щоб обмежитися кількістю, котра не дозволить вийти за межі мирних ядерних програм. Тут виникає цікава конфігурація: як США мають балансувати між союзниками та «опозиціонерами», аби без мінімальних втрат вирішити нагальні проблеми та нейтралізувати загрози національній безпеці США, пов'язані з даним регіоном. З позиції союзників американців, США не мають чіткої стратегії щодо регіону, а флуктуації у політиці Вашингтона лише призводять до підриву довіри з боку партнерів. Все ж, якщо США зближуються з Туреччиною та Іраном, це ж означає дистанціювання з Саудівською Аравією та Ізраїлем? Про подібну реконфігурацію на Близькому Сході писав американський автор Стівен Кінзер у книзі «Перезавантаження: Іран, Туреччина і майбутнє Америки» (2010), де автор зазначав про те, що в Ірані і Туреччині «пам'ять і прагнення до демократії є найпрогресивнішими, а загальні політичні цінності і культура дозволяють їм бути більш перспективними союзниками США, ніж Ер-Ріяд і Тель-Авів» [18]. Тобто, старий трикутник (США – Саудівська Аравія – Ізраїль) не приніс стабільності на Близькому Сході, а призвів до розв'язування хвилі насильства і репресій. Тому часто в експертній риторичі прослідковується думка про відродження доктрини периферії Ізраїлю, (котра з'явилась ще в 1950 р.) за якою Тель-Авів має формувати стратегічні альянси з неарабськими країнами регіону, враховуючи ворожість з арабськими сусідами. Тут актуальним становиться проект колишнього радника в МЗС Ізраїлю Огеда Інона («план Інона»), за яким регіональне лідерство Тель-Авів міг би досягнути у разі розчленування арабських сусідніх країн.

У контексті погіршення відносин США з союзниками в близькосхідному регіоні можна згадати про звернення американських сенаторів Джона МакКейна і Ліндсі Грема, які вважають, що «найгірше те, що невдачі США в Сирії є частиною більш масштабної втрати США свого авторитету на Близькому Сході... Ізраїль і наші партнери з числа держав Перської затоки вже не вірять у компетентність, потенціал і мудрість дипломатичної політики адміністрації в цьому регіоні» [19]. Найпоказовішим прикладом є рішення Саудівської Аравії від листопада 2014 року про відмову від місця тимчасового члена Ради безпеки ООН у 2014-2015 рр. Згідно з опублікованим звітом, голова розвідки Саудівської Аравії, принц Бандар бін Султан повідомив дипломатам, що це рішення «було посланням США, а не ООН» [19], це «новий розворот» зовнішньої політики Саудівської Аравії, що свідчить про відступ від політичної орієнтації на США, які мають «подвійні стандарти». Принц керувався політикою США щодо Ірану, станом просування процесу врегулювання палестинсько-ізраїльського конфлікту, сирійською «поразкою» Обама, окрім того, Сау-

дівська Аравія не отримала підтримку під час подій 2011 р. в Бахреїні. У той же час, візит Б. Обами в Ер-Ріяд в березні 2014 р. та досягнення домовленості щодо суттєвого зниження цін на нафту в контексті підтримки США України, а також посилення тиску на РФ свідчить про збереження американського впливу.

Відтак, динаміка розвитку міжнародних відносин призводить до виокремлення тенденції послаблення впливу США на близькосхідному напрямку. Зокрема, експерт Флінт Леверетт (працював у сфері дипломатії та національної безпеки при кількох адміністраціях, викладає міжнародні відносини в Інституті глобальної політики імені Джексона), доречно зазначає про «американську велику стратегію на Близькому Сході, що знаходиться на шляху провалу», стає все більш дисфункціональною та ставить США перед стратегічною невдачею у найбільш важливому регіоні світу [20]. Проте, дослідник пропонує вдалу «шестиступінчасту програму відновлення» у політиці США по відношенню до близькосхідного регіону:

по-перше, «уникнути ще однієї війни за вибором»;

по-друге, перебудувати відносини з Іраном (як це було з Китаєм в 1970 році);

по-третє, проводити правильну регіональну політику в Афганістані, включаючи відносини з Талібан;

по-четверте, знайти новий підхід у питанні арабо-ізраїльського регулювання (сторони мають розпочинати переговори без попередніх умов);

по-п'яте, США не можуть піти з регіону, залишивши за собою статус окупанта на Близькому Сході;

по-шосте, США знову мають стати провідником міжнародних суспільних благ, адже відповідальністю гегемона (США) є управління зсувом геополітичного балансу та спроможність залишатися посередником важливих конфліктів в регіоні.

Очевидно, що США, маючи глобальні геополітичні та геоекономічні інтереси, прагнуть переформатувати близькосхідний регіон з метою збереження свого провідного становища та недопущення контролю над ним з боку інших акторів, навіть за ціною нестабільної ситуації у країнах регіону. При цьому, помітною тенденцією останніх років є зменшення зацікавленості США даним регіоном, однак це не свідчить про згортання американського впливу. Переглядаються національні інтереси США, які набувають пріоритетного значення стосовно інших регіонів (АТР, ресурсний потенціал Африки, ЗВТ з ЄС тощо). Насамперед, мова йде про «стратегічний поворот» зовнішньої політики США в сторону Азії – «pivot to Asia» (де спостерігається помітне зміцнення військової та економічної потуги Китаю) в умовах скорочення витрат на оборону, для чого потрібно звужити спектр зобов'язань на Близькому Сході, навіть зменшення залежності від близькосхідної нафти [21]. Але слід враховувати, що все ж геополітичне суперництво Китаю та США зокрема буде відбуватися і в неконтрольованому регіоні Близького Сходу (де відбувається відкат американської політики), не говорячи про Азійсько-Тихоокеанський вектор (де наявні економіки, що швидко розвиваються). Тому відкидається ідея «глобального кондомініуму» (G-2), а більш прийнятним варіантом виступає варіант Яна Бреммера, коли «кожен народ за себе в світі G-Zero». Так як політика США має глобальний вимір та відіграє провідну роль у моделях та сценаріях розвитку міжнародних відносин, то близькосхідний вектор демонструє можливості американської могутності та ймовірно здійснення одного з них: за Р.Хаасом це «безполярний безлад»; Ф. Закарія це називає постамериканським світом, Є. Примаков – багатоцентричним; французький історик Е. Тодд – «після імперії», А.-М. Слоттер – мережевим світом; Дж. Аррігі – системним хаосом.

Особливо цікавою має бути ситуація напередодні президентських виборів в США у 2016 році, адже Барак Обама не хотів би втягнути країну в нову війну на нестабільному

Близькому Сході (американці вже втомилися від затратних воєн). Власне тому США вже не діють в односторонньому порядку, як то було у випадку з Іраком. Доречною є думка російського політолога А. Богатурова, що з подіями в Афганістані у 2001 р. та Іраку у 2003 р. закінчився період міжнародно-правового регулювання міжнародної системи, на зміну чому прийшло регулювання на основі сили [22, с. 30]. У ситуації з Сирією США і так опинилися в складній ситуації, коли проголошували готовність нанести військовий удар по Дамаску (виставляючи «червону лінію»), а потім пішли на компроміс, що називають «дипломатичною поразкою» США та «дипломатичною перемогою» РФ. Це велика відповідальність, яка лише погіршує і так явну кризу гегемонії США, адже американці зіткнулися з економічними труднощами (фінансова сфера, великий державний борг), тому, власне, і виводяться війська з Іраку й Афганістану. У нестабільній та потенційно деструктивній ситуації, в умовах розповсюдження політичного ісламу, політика США щодо країн регіону зводиться до формату «ані союзник, ані противник». Це сталося після вступу США у дві війни на початку XXI століття, які називають «війна за вибором» та «війна за необхідністю» (згодом трансформувалась в першу) – про що пише Річард Хаас у книзі «Війна за необхідністю, війна за вибором» (2006 р). Тому американський дипломат Р. Хаас «іронією американської стратегії» називає ситуацію, коли американці самі втягнулися у названі війни, а зараз хочуть дистанціюватися від регіону, однак це не зовсім вдається [23]. Разом з тим, цікавою є теза Р. Хааса про те, що політика США у наступні роки – це так би мовити час «стратегічної передишки», коли Вашингтон нібито перенаправляє свою політику на азійський вектор, але насправді відновлює свої можливості, продовжуючи політику на Близькому Сході (враховуючи фактори зацікавленості США даним регіоном) й інвестуючи всередину країни для вирішення внутрішніх проблем. Очевидно, що зникає старий порядок у регіоні, а стадія переходу до нового ще триває та характеризується невизначеністю, посиленням ролі політичного ісламу та постійними внутрішньодержавними та міждержавними конфліктами. Тому, власне, існує думка, що зміняться кордони ряду країн регіону. Робін Райт (експерт Інституту миру, США) попереджає про можливість появи 14 нових держав на основі розпаду 5 близькосхідних країн (замість Лівії утворяться 3 нові; Сирії і Іраку – 4, Саудівської Аравії – 5, Ємену – 2) [24]. Мова йде не лише про затяжний сирійський конфлікт, але й про конфліктний потенціал регіону загалом, про етнорелігійні особливості, проблеми безпеки, торгівлі, енергетичних ресурсів і, зрештою, переформатування альянсів у регіоні, що у будь-який момент може деструктивно вплинути на «політичну карту» Близького Сходу.

Слід сказати, що ситуація навколо сирійського питання (регіональний вимір) та позиції Росії і Китаю продемонстрували контури нової системи міжнародних відносин (міжнародний вимір), де наявні інші центри, окрім США. Все свідчить про те, що закінчився період глобального домінування США. Як би там не було, реконфігурація відносин та зростання нестабільності призвела до дестабілізації та більшої поляризації близькосхідного регіону. Тому цікаво, чи американці, втративши авторитет у регіоні, будуть й далі захищати «національні інтереси» країни та поширювати демократичні цінності в цій надзвичайно важливій частині світу? Президент США Барак Обама, виступаючи в ООН у вересні 2013 року, зокрема, згадав близькосхідний регіон, вказуючи, що політика США буде зосереджена на досягненні ядерної угоди з Іраном, установленні миру між ізраїльтянами й палестинцями й послабленні сирійського конфлікту [25]. Тобто, вимальовуються основні пріоритети американської політики у близькосхідному регіоні у найближчій перспективі, де багато питань відходять на задній план (навіть просування демократичних цінностей). Очевидно, що на подібну політику США вплинула «політична поразка» Обами у сирійському конфлікті, трансформація відносин з союзником – Єгиптом і, що

останнім часом стало дуже актуальним, – американський «сланцевий бум». Все це свідчить про перехід до стримування від застосування сили, звичайно, якщо не йдеться про акти агресії проти США чи їхніх союзників, порушення постачання нафти, зброю масового знищення чи терористичну діяльність. У ситуації хаосу, коли США «прагнуть меншої участі» це є сигналом для країн регіону, котрі намагаються заявити про себе та перейняти роль передового гравця.

Висновки. Аналіз впливу політики США на геополітичну структуру близькосхідного регіону показав, що навіть якщо США втрачають вагу у регіоні, то мало ймовірним варіантом можна вважати «заповнення вакууму» іншим позарегіональним гравцем. Скоріше за все, лідерські амбіції демонструються на рівні регіональних гравців (Іран, Саудівська Аравія, Ізраїль, Туреччина). Проте, очевидно, що з безпекової точки зору лише США зможуть гарантувати захищеність держав-союзників, беручи до уваги наявність значної кількості військових баз та воєнної технології країни в близькосхідному регіоні. Але інше питання, чи потрібно це США, якщо потенційно назріває «регіональна війна». І чи не краще дистанціюватися у військовому плані, але при цьому продовжувати отримувати фінансово-економічні вигоди. Отже, такі проблемні питання, як ситуація навколо Сирії, палестино-ізраїльський конфлікт, іранська ядерна програма та спроможність американців балансувати між союзниками (тут насамперед важливі союзницькі зобов'язання США, які можуть поставити країну перед дилемою) покажуть, наскільки ефективною буде у подальшому політика США в регіоні та як дана активність (пасивність) впливає на регіональний баланс. Це основні питання, які не втрачають актуальності та потребують подальшої розробки. Особливо цікавою є політика інших позарегіональних гравців на Близькому Сході та співвідношення сил регіональних акторів, що в підсумку чинить кумулятивний вплив на конфігурацію сил в регіоні.

Список використаної літератури

1. Дергачев В. Геополитическая перезагрузка арабского востока // Институт геополитики профессора Дергачева. – Вестник аналитики, 2011, № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dergachev.ru/geop_events/220611.html.
2. Steve Jones. U.S. Interest In The Strait of Hormuz // US Foreign Policy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://usforeignpolicy.about.com/od/alliesenemies/a/U-S-Interest-In-The-Strait-Of-Hormuz.htm>.
3. Tom Donilon, National Security Advisor to the President At the Launch of Columbia University's Center on Global Energy Policy // The White House [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/04/24/remarks-tom-donilon-national-security-advisor-president-launch-columbia>.
4. Zbigniew Brzezinski. «Strategic Vision: America and the Crisis of Global Power» (2012) // The world after America: by 2025, not Chinese but chaotic [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://orientalreview.org/wp-content/uploads/2012/12/Brzezinski-Zbigniew.-Strategic-Vision-America-and-the-Crisis-of-Global-Power.pdf>.
5. Geopolitics and US Middle Eastern Policy: Mackinder and Brzezinski // International Relations and Security Network. Swiss Federal institute of Technology Zurich (June 2009)) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mercury.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/130657/ipublicationdocument_singledocument/43a955b8-7a88-4cd8-b9af-f816d9a5f0f4/en/ISN_Special_Issues_Jun.2009.pdf.
6. National Security Strategy // The White House, Washington (May 2010) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf.

7. Дергачев В. «Большой Ближний Восток» // Институт геополитики профессора Дергачева (2010) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://dergachev.ru/Russian-encyclopaedia/02/64.html>.
8. Aylin Güney, Fulya Gökcan. The «Greater Middle East» as a «Modern» Geopolitical Imagination in American Foreign Policy // Department of Political Science, Bilkent University, Ankara, Turkey (2010) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www3.nccu.edu.tw/~lorenzo/Guney%20Middle%20East.pdf>.
9. Мартынюк В. США сознательно взрывают Ближний Восток // Аналитика мировых событий: Редакция Око Планеты (09.10.2012) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://oko-planet.su/politik/politikmir/142493-ssha-soznatelno-vzryvayut-blizhniy-vostok.html>.
10. Долгов Б. «Арабская весна»: итоги и перспективы // Фонд исторической перспективы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.perspektivy.info/oykumena/vostok/arabskaja_vesna_itogi_i_perspektivy_2012-04-19.htm.
11. Кузнецов А. Переформатирование политического пространства Ближнего Востока в неокOLONIALном контексте // Информационно-аналитический портал Геополитика [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.geopolitica.ru/Articles/1429/>.
12. Помыткин П. Вопрос выживания США – дестабилизация обстановки в арабском мире и на Ближнем Востоке преследует цель: ограничить поставки углеводородов в ЕС, Японию, Китай и Индию // Мировая Политика и Ресурсы – аналитические материалы (08. 11. 2011) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.wpr.ru/?p=2470>.
13. Soner Cagaptay, Parag Khanna. Middle East reconfigured: Turkey vs. Iran vs. Saudi Arabia // CNN [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://edition.cnn.com/2013/09/13/opinion/khanna-cagaptay-turkey-iran-saudi-arabia>.
14. George Joffé. The Future of the Middle East and North Africa // International Relations and Security Network (ISN) ETH Zurich [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?lng=en&id=168450>.
15. Савин Л. Умеренный ислам или US soft power для мусульман? // Информационно-аналитический портал Геополитика (06/07/2012) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.geopolitika.ru/article/umerennyu-islam-ili-us-soft-power-dlya-musulman#.UOnNHZVSFYw>.
16. Гафнер Д. Дуга «керowanego хаосу» // Агенція новин Firtka.if.ua (26.01.2012) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.firtka.if.ua/?action=show&id=16255>.
17. Robert Satloff. Middle East Policy Planning for a Second Obama Administration // The Washington Institute (November 9, 2012) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/middle-east-policy-planning-for-a-second-obama-administration-memo-from-a-f>.
18. Sreeram Chaulia. Book review.Reconfiguring the Middle East // Reset: Iran, Turkey and America's Future by Stephen Kinzer // Asia Times [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.atimes.com/atimes/Middle_East/LL23Ak03.html.
19. John McCain, Lindsey Graham. Obama is failing the Middle East, and U.S. interests there (26 October 2013) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.washingtonpost.com/opinions/mccain-and-graham-obama-is-failing-the-middle-east-and-us-interests-there/2013/10/25/47e8f016-3d83-11e3-a94f-b58017bfee6c_story.html.
20. Flynt Leverett. American Grand Strategy in the Middle East // Yale MacMillan Center [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.yale.edu/macmillan/newsletter/leverett.html>.

21. Daniel Krmaric. Looking Ahead: America's Role in the Middle East / Global trend 2030 // *Alternative Worlds* [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://gt2030.com/2012/06/20/looking-ahead-americas-role-in-the-middle-east>.
22. Богатуров А. Д. Конфликты децентрализации мировой системы // *Экономические и политические источники международных конфликтов*. М.: УРСС, 2008, с. 25-44.
23. Richard N. Haass. The Irony of American Strategy. Putting the Middle East in Proper Perspective // Council on Foreign Relations [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cfr.org/middle-east-and-north-africa/irony-american-strategy/p30534>.
24. Robin Wright. Imagining a Remapped Middle East // *The New York Times* (September 28, 2013) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.nytimes.com/2013/09/29/opinion/sunday/imagining-a-remapped-middle-east.html?_r=1&.
25. Mark Landler. Susan Rice leads US to more modest Mideast strategy // *The Boston Globe* [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bostonglobe.com/news/nation/2013/10/26/rice-offers-more-modest-strategy-for-mideast/gS1OVnp22qvmVzW6pqF7cL/story.html>.

THE IMPACT OF U.S. POLICY ON THE GEOPOLITICAL STRUCTURE OF THE MIDDLE EAST

Koppel O. A.

Doctor of History, Professor of International Relations and Foreign Policy of the Institute of International Relations of Kyiv National Taras Shevchenko University.

Gasparyan A. L.

Master of International Relations of the Institute of International Relations of Kyiv National Taras Shevchenko University.

Abstract. *The article studies the impact of U. S. policy on the geopolitical structure of the Middle East. Analysis covers key trends of regional development and an impact of the U.S. policy on the configuration of powers in the Middle East, especially in the context of globalization. The major factors of American interests in the Middle East region are sources of energy, significance of geostrategic transit hub, and the U.S. national security concerns, including allied relations with some countries in the region.*

Special attention is paid to a number of definitions directly relating to the region. In this context, we emphasize main ideas of enlargement of geopolitical spaces, such as the aspiration to transform the geopolitical image of the Middle East to the «Great Middle East».

Obviously, a decrease of the U. S. influence in the region (related to a «strategic turning point» of the U.S. foreign policy towards Asia – «pivot to Asia») means that leadership ambitions of regional powers (Iran, Saudi Arabia, Israel, Turkey) will gradually increase.

As a whole, the reconfiguration of relations and increase of instability lead to greater polarization and destabilization of the Middle East region. However, such regional processes show outlines of a new system of international relations.

Therefore, such issues as Syrian crisis, Israeli-Palestinian conflict, Iran's nuclear program and American ability of balancing allies (namely, those allied commitments where U.S. may face dilemma) will demonstrate how efficient the USA will pursue regional policy and how their activity (inactivity) will effect regional balance of powers.

Key words: *USA, Middle East, geopolitics, Broader Middle East, Israel, Iran, Syria, Saudi Arabia.*

References

1. Dergachev V. Geopoliticheskaya perezagruzka arabskogo vostoka // Institut geopolitiki professora Dergacheva. – Vestnik analitiki, 2011, № 2. [Electornic resource]. – Rezhym dostupu: http://dergachev.ru/geop_events/220611.html.
2. Steve Jones. U.S. Interest In The Strait of Hormuz // US Foreign Policy [Electornic resource]. – Rezhym dostupu: <http://usforeignpolicy.about.com/od/alliesenemies/a/U-S-Interest-In-The-Strait-Of-Hormuz.htm>.
3. Tom Donilon, National Security Advisor to the President At the Launch of Columbia University's Center on Global Energy Policy // The White House [Electornic resource]. – Rezhym dostupu: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/04/24/remarks-tom-donilon-national-security-advisor-president-launch-columbia>.
4. Zbigniew Brzezinski. «Strategic Vision: America and the Crisis of Global Power» (2012) // The world after America: by 2025, not Chinese but chaotic [Electornic resource]. – Rezhym dostupu: <http://orientalreview.org/wp-content/uploads/2012/12/Brzezinski-Zbigniew.-Strategic-Vision-America-and-the-Crisis-of-Global-Power.pdf>.
5. Geopolitics and US Middle Eastern Policy: Mackinder and Brzezinski // International Relations and Security Network. Swiss Federal institute of Technology Zurich (June 2009) [Electornic resource]. – Rezhym dostupu: http://mercury.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/130657/ipublicationdocument_singledocument/43a955b8-7a88-4cd8-b9af-f816d9a5f0f4/en/ISN_Special_Issues_Jun.2009.pdf.
6. National Security Strategy // The White House, Washington (May 2010) [Electornic resource]. – Rezhym dostupu: http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf.
7. Dergachev V. «Bol'shoj Blizhnij Vostok» // Institut geopolitiki professora Dergacheva (2010) [Electornic resource]. – Rezhym dostupu: <http://dergachev.ru/Russian-encyclopaedia/02/64.html>.
8. Aylin Güney, Fulya Gökcan. The «Greater Middle East» as a «Modern» Geopolitical Imagination in American Foreign Policy // Department of Political Science, Bilkent University, Ankara, Turkey (2010) [Electornic resource]. – Rezhym dostupu: <http://www3.nccu.edu.tw/~lorenzo/Guney%20Middle%20East.pdf>.
9. Martynyuk V. SShA soznatel'no vzryvayut Blizhnij Vostok // Analitika mirovyh sobytij: Redakcija Oko Planety (09.10.2012) [Electornic resource]. – Rezhym dostupu: <http://oko-planet.su/politik/politikmir/142493-ssha-soznatelno-vzryvayut-blizhniy-vostok.html>.
10. Dolgov B. «Arabskaya vesna»: itogi i perspektivy // Fond istoricheskoy perspektivy [Electornic resource]. – Rezhym dostupu: http://www.perspektivy.info/oykumena/vostok/arabskaya_vesna_itogi_i_perspektivy_2012-04-19.htm.
11. Kuznecov A. Pereformatirovanie politicheskogo prostranstva Blizhnego Vostoka v neokolonial'nom kontekste // Informacionno-analiticheskij portal Geopolitika [Electornic resource]. – Rezhym dostupu: <http://www.geopolitica.ru/Articles/1429>.
12. Pomytkin P. Vopros vyzhivaniya SShA – destabilizacija obstanovki v arabskom mire i na Blizhnem Vostoke presleduet cel': ogranichit' postavki uglevodorodov v ES, Japoniju, Kitaj i Indiju // Mirovaja Politika i Resursy analiticheskie materialy (08. 11. 2011) [Electornic resource]. – Rezhym dostupu: <http://www.wpr.ru/?p=2470>.
13. Soner Cagaptay, Parag Khanna. Middle East reconfigured: Turkey vs. Iran vs. Saudi Arabia // CNN [Electornic resource]. – Rezhym dostupu: <http://edition.cnn.com/2013/09/13/opinion/khanna-cagaptay-turkey-iran-saudi-arabia>.
14. George Joffé. The Future of the Middle East and North Africa // International Relations and Security Network (ISN) ETH Zurich [Electornic resource]. – Rezhym dostupu: <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?lng=en&id=168450>.
15. Savin L. Umerennyj islam ili US soft power dlja musul'man? // Informacionno-analiticheskij portal Geopolitika (06/07/2012) [Electornic resource]. – Rezhym dostupu: <http://www.geopolitika.ru/article/umerenny-islam-ili-us-soft-power-dlya-musulman#.UOnNHZVSFYw>.
16. Gafner D. Duga «kerovanogo xaosu» // Agenciya novyn Фirtka.if.ua (26. 01. 2012) [Electornic resource]. – Rezhym dostupu: <http://www.firtka.if.ua/?action=show&id=16255>.
17. Robert Satloff. Middle East Policy Planning for a Second Obama Administration // The Washington Institute (November 9, 2012) [Electornic resource]. – Rezhym dostupu: <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/middle-east-policy-planning-for-a-second-obama-administration-memo-from-a-f>.
18. Sreeram Chaulia. Book review. Reconfiguring the Middle East // Reset: Iran, Turkey and America's Future by Stephen Kinzer // Asia Times [Electornic resource]. – Rezhym dostupu: http://www.atimes.com/atimes/Middle_East/LL23Ak03.html.

19. John McCain, Lindsey Graham. Obama is failing the Middle East, and U.S. interests there (26 October 2013) [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: http://www.washingtonpost.com/opinions/mccain-and-graham-obama-is-failing-the-middle-east-and-us-interests-there/2013/10/25/47e8f016-3d83-11e3-a94f-b58017bfee6c_story.html.
20. Flynt Leverett. American Grand Strategy in the Middle East // Yale MacMillan Center [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: <http://www.yale.edu/macmillan/newsletter/leverett.html>.
21. Daniel Krmaric. Looking Ahead: America's Role in the Middle East / Global trend 2030 // Alternative Worlds [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: <http://gt2030.com/2012/06/20/looking-ahead-americas-role-in-the-middle-east>.
22. Bogaturov A. D. Konflikty decentralizacii mirovoj sistemy // Ekonomicheskie i politicheskie istochniki mezh-dunarodnyh konfliktov. M. : URSS, 2008, с. 25-44.
23. Richard N. Haass. The Irony of American Strategy. Putting the Middle East in Proper Perspective // Council on Foreign Relations [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: <http://www.cfr.org/middle-east-and-north-africa/irony-american-strategy/p30534>.
24. Robin Wright. Imagining a Remapped Middle East // The New York Times (September 28, 2013) [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: http://www.nytimes.com/2013/09/29/opinion/sunday/imagining-a-remapped-middle-east.html?_r=1&.
25. Mark Landler. Susan Rice leads US to more modest Mideast strategy // The Boston Globe [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: <http://www.bostonglobe.com/news/nation/2013/10/26/rice-offers-more-modest-strategy-for-mideast/gS1OVnp22qvmVzW6pqF7cL/story.html>.

ВЛИЯНИЕ ПОЛИТИКИ США НА ГЕОПОЛИТИЧЕСКУЮ СТРУКТУРУ БЛИЖНЕГО ВОСТОКА

Коппель Е. А.

Доктор исторических наук, профессор кафедры международных отношений и внешней политики Института международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

Гаспарян А. Л.

Магистр Института международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

Аннотация. *Исследуется влияние политики США на геополитическую структуру Ближнего Востока. Анализируются основные тенденции регионального развития и влияние политики Вашингтона на конфигурацию сил в ближневосточном регионе, особенно в контексте глобализационных процессов. В качестве основных факторов американской заинтересованности регионом выделяются следующие: источник энергоресурсов, важный геостратегический транзитный узел, а также наличие важных интересов национальной безопасности США, учитывая союзнические отношения с рядом стран региона. Выделяются идеи укрупнения геополитических пространств, в частности, стремление трансформировать геополитическое воображение с Ближнего Востока на «Большой Ближний Восток». Заметной тенденцией последних лет является уменьшение заинтересованности США данным регионом, прежде всего, речь идет о «стратегическом повороте» внешней политики США в сторону Азии – «pivot to Asia», однако это не свидетельствует о сворачивании американского влияния из ближневосточного региона. Очевидно, что при уменьшении влияния США в регионе, постепенно растут лидерские амбиции региональных игроков (Иран, Саудовская Аравия, Израиль, Турция). Наконец, реконфигурация отношений и рост нестабильности приводит к дестабилизации и большей поляризации ближневосточного региона. Вместе с тем, подобные процессы регионального уровня демонстрируют контуры новой системы международных отношений – полицентрической. Такие проблемы, как ситуация вокруг сирийского вопроса, палестино-израильский конфликт, иранская ядерная программа и способность американцев балансировать между союзниками покажут, насколько эффективной будет в дальнейшем*

политика США в регионе и как данная активность (пассивность) повлияет на региональный баланс сил.

Ключевые слова: *США, Ближний Восток, геополитика, Расширенный Ближний Восток, Израиль, Иран, Сирия, Саудовская Аравия.*